

ПРИЛУЦЬКИЙ Василь Дмитрович [рос. Прилуцкий Василий Дмитриевич] (12[24].01.1883–03.10.1936), протоієрей, випускник і викладач КДА – священнослужитель РПЦ, богослов-літургіст.

Нар. у м. Сапожку (нині – смт) Сапожковського пов. (нині – р-ну) Рязанської губ. (нині – обл. РФ) у сім'ї диякона. Після закінчення Сапожковського ДУ (1893–97) та Рязанської ДС (1897–1903) навчався у КДА (1903–07), де здобув ступ. канд. богослов'я та право на отримання ступ. магістра на підставі захисту друкованої дис. без додаткових іспитів (ухвала Ради КДА від 14.06.1907). На підставі схвального відгуку проф. О. А. Дмитрієвського канд. твір П. «Частное богослужение в Русской Церкви в XVI и первой половине XVII в.» (рукопис зберігається в ІР НБУВ) був відзначений Радою КДА найвищою оцінкою «отлично хорошо».

За клопотанням О. А. Дмитрієвського та завдяки підтримці академ. Ради, що взяла до уваги наук. здібності та сумлінність П., виявлені в роботі над канд. твором («выдающимся из ряда подобных» і «ценным вкладом в литургическую науку»), був залишений у КДА позаштатним професорським стипендіатом каф-ри літургики і церк. археології (16.08.1907–16.08.1908). 09.06.1908 обраний в. о. доцента цієї каф-ри, вакантної після виходу у відставку наук. керівника П. проф. О. А. Дмитрієвського; затверджений на цій посаді 16.08.1908. Після перейменування каф-р КДА відповідно до вимог статуту духовних академій 1910 р. – в. о. доцента каф-ри літургики і церк. археології у зв'язку з історією християн. мистецтва. Під час чергової реорганізації каф-р згідно із змінами до духовно-академ. статуту від 29.06.1911, посів каф-ру літургики; з 11.10.1911 до 16.08.1912 тимчасово обіймав також каф-ру церк. археології у зв'язку з історією християн. мистецтва (до затвердження на посаді в. о. доц. М. М. Пальмова). На підставі захисту доопрацьованого й опублікованого твору «Частное богослужение в Русской Церк-

Василь
Прилуцький

ви в XVI и первой половине XVII в.» (К., 1912), що відбувся на публічному засіданні Ради КДА 07.12.1912 (офіц. опоненти – проф. М. М. Скабалланович і проф. Ф. І. Титов), здобув ступ. магістра богослов'я (затверджений Св. Синодом 14.02.1913) та звання екстраорд. професора (указ Св. Синоду від 16.02.1913). Мав репутацію «человека церковнейшего, трудолюбивейшего и прекраснейшего по своему характеру».

Брав активну участь у діяльності Церковно-істор. і археол. тов-ва при КДА: з 1908 був його дійсним членом і помічником секретаря, а також доглядачем Церковно-археол. музею. Як делегат від тов-ва брав участь у XV Археол. з'їзді в Новгороді (21.07–04.08.1911). Під час 1-ї світової війни, у зв'язку із наближенням лінії фронту до Києва (вересень 1915), керував евакуацією цінних експонатів музею до Казані.

З 1910 поєднував викладацьку та наук. діяльність із пастирським служінням: 30.10 був рукопокладений єпископом Чигиринським Павлом (Преображенським) у сан диякона (целібатом); 31.10 висвячений ректором КДА, єпископом Канівським Інокентієм (Ястребовим) на ієрея Благовіщенської конгрегаційної академ. церкви. У цьому статусі приділяв значну увагу прищепленню

студентам КДА практичних навичок богослужбового читання та співу. Був ініціатором та одним із організаторів звершення у Свято-Духівській церкві Києво-Братського Богоявленського монастиря у ніч з 10.11 на 11.11.1912 т. зв. ідеальної всенощної, відправленої студентами КДА ієромонахом Антонієм (Романовським) та ієродияконом Нектарієм (Трезвинським) повним чином і у строгій відповідності до вимог церк. уставу, що стало важливою подією академ. життя. Підтримував ідею виправлення неточностей і помилок у церковнослов'ян. богослужбових текстах. У зв'язку із виданням оновленого тексту Пісної Тріоди (1912) на одному із засідань Церковно-істор. та археол. тов-ва при КДА виголосив доповідь «О новоисправленной Постной Троицы» (1914). З 16.09.1914 обіймав (тимчасово) посаду настоятеля Київ. Спасо-Преображенської єдиновірчої церкви.

У революц. роки брав активну участь у церковно-сусп. житті. На II Всерос. правосл. з'їзді єдиновірців (Нижній Новгород, 23–28.08.1917) був висунутий на посаду єпископа проєктованого Київ. єдиновірчого округу, однак зняв свою кандидатуру. Був одним із делегатів від КДА на Всерос. Помісному Соборі в Москві у 1917–18; обраний заступником голови Відділу богослужіння, проповідництва і храмів. Брав активну участь у засіданнях підвідділів із церк. співу, богослужбової мови та уставу. На засіданні відділу 10.10.1917 виголосив доповідь «О неурядках в современной богослужебной практике», де окреслив осн. заходи, необхідні для впорядкування богослужіння, звернувши особливу увагу на неправомірність скорочення уставу. Долучався до обговорення питань унормування богослужбової практики відповідно до Типікону та виправлення богослужбових книг. 30.11.1917 виступав із доповіддю «Об изменении чинопоследования новогоднего молебствия». Брав активну участь у дискусіях, що точились у відділі (зокрема був рішучим опонентом прихильників переведення

богослужіння на рос. мову). Був одним із співавторів підсумкової доповіді відділу «Об упорядочении богослужения», наданої Нараді єпископів. У скрутні для КДА часи був відряджений академ. Радою (03.02.1918) до Патріарха Московського і всієї Росії Тихона (Беллавіна) для обговорення питання про подальші перспективи існування Академії. 19.07[01.08].1918 виключений зі складу членів Собору разом із більшістю київ. соборян, «не посещавших свыше месяца заседаний Собора и не представивших сведений о причинах такого непосещения».

Після закриття КДА викладав у КПБА літургику і церк. археологію (1920–24). Одночасно був одним із організаторів і викладачів пастирсько-богослов. курсів при Києво-Михайлівському Золотоверхому монастирі.

З 1926 служив у Київ. Свято-Вознесенському Флорівському жін. монастирі; після його закриття (1929) був настоятелем Свято-Покровської церкви на Солом'янці (у сані протоієрея).

Помер у Києві на 56-му році життя від онкологічного захворювання шлунка. Місце поховання невідомо.

П. є одним із чільних представників школи істор. літургики, сформованої у КДА О. А. Дмитриєвським. Спираючись на теоретико-методологічні настанови цієї школи і критикуючи застарілі підходи до літургійних досліджень, що полягали у символічному тлумаченні богослужіння та поясненні його структури із загальної ідеї, у своїх науково-богослов. студіях з літургики П. розвивав історико-археол. метод дослідження. Цей метод застосовано, зокрема, у його фундаментальній реконструкції історії дургорядних чинопослідувань требника в Рос. Церкві у XVI – 1-й пол. XVII ст. (магістерська дис.), здійсненій на підставі вивчення широкого кола рукописних джерел і стародруків (значну частину яких було залучено до фахового вивчення вперше) та порівняльного аналізу із богослужбовою практикою Грец. та Південнослов'ян. Церков.

Опублікував кілька бібліогр. нарисів і рецензій на праці з літургії та історії рос. мистецтва, а також низку науково-популярних статей, присвячених питанням змісту та істор. витоків стародавніх зображень Благовіщення Пресвятої Богородиці у Києво-Софійському соборі, особливостей південноруської богослужбової практики (зокрема чину молебного співу перед відкриттям церковного Собору), кола літургійних позапасхальних апостольських і євангельських читань тощо.

Осн. тв.: К предстоящему Собору (заметка из области древней южнорусской богослужбной практики) // РукСП. – 1907. – № 43. – С. 193–198; Из области южнорусской древней богослужбной практики // Там само. – № 48. – С. 322–328; Благовещение Пресвятой Богородицы в памятниках церковной иконографии // Там само. – 1908. – № 12. – С. 283–291; Заметка об апостольских и евангельских чтениях с 29 ноября 1909 г. по 7 февраля 1910 г. // Там само. – 1909. – № 49. – С. 336–346; Частное богослужение в Русской Церкви в XVI и первой половине XVII в. – К., 1912. – 471 с.; 2-е изд. – М., 2000. – 376, 60, XIII с.; Тайны Троицы (Скрытые памяти). – [К., 1916]. – 9 с.

Арх.: ДАК. – Ф. Р-1654. – Оп. 4. – Спр. 57; ІР НБУВ. – Ф. 160. – № 903; Ф. 175. – № 1958; Ф. 304. – Дис. 1962; ЦДАУК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1740; Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 9923, 10086, 10283, 10951; Оп. 3. – Спр. 3139, 3328, 3419, 3492; РГИА. – Ф. 796. – Оп. 438. – Д. 2184.

Опубл. дж.: Извлечение из журналов Совета Киевской духовной академии за 1906–1907 учебный год. – К., 1907. – С. 437–440, 463–464, 538–544; [Те саме] за 1911–1912 учебный год. – К., 1912. – С. 111–133; Z. Из академической жизни // ТКДА. – 1912. – № 12. – С. 673–677; Извлечение из журналов Совета Киевской духовной академии за 1912–1913 учебный год. – К., 1913. – С. 123, 138–140, 233–234; Движения и перемены по службе // КЕВ. – 1914. – № 38. – Ч. офиц. – С. 582; Второй Всероссийский съезд православных старообрядцев (единоверцев) в Н. Новгороде 23–28 июля 1917 года. – Пг., 1917. – С. 50, 56, 63, 74, 143; Священный Собор Православной Российской Церкви. Деяния. – Кн. 1. – Вып. 1. – М., 1918. – С. 84, 116, 125, 135; Священный Собор Православной Российской Церкви. Из материалов отдела о богослужении, проповедничестве и храме / публ. А. Г. Кравецкого // БТ. – Вып. 34. – М., 1998. – С. 204, 270, 297–303, 313, 318–319, 335, 366, 384; Деяния Священного Собора Православной Российской Церкви 1917–1918 гг. – Т. 10. – М., 2000. – С. 4; Ткачук М. Л., Пастушенко Л. А. До життєпису Петра Кудрявцева: із матеріалів слідчої справи 1938–1939 років // Магістеріум. – Вип. 47 : Історико-філософські студії. – К., 2012. – С. 91; «Люблю Академию и всегда буду действовать во имя любви к ней...» (Письма про-

фессора Киевской духовной академии Д. И. Богдашевского к А. А. Дмитриевскому) / вступ. ст., публ. и прим. Н. Ю. Суховой // Вестник ПСТГУ. Сер. II : История. История Русской Православной Церкви. – 2013. – Вып. 5 (54). – С. 84, 85, 87–89, 91, 92, 93, 99, 101, 104; Вып. 6 (55). – С. 91, 97, 108, 109; «Дал бы Бог, чтобы все и вся успокоились, и наступил общий мир...» (Письма протоиерея Николая Степановича Гроссу к Алексею Афанасьевичу Дмитриевскому 1908–1927 гг.) / вступ. ст., публ. и прим. Н. Ю. Суховой // Труды КДА. – № 20. – К., 2014. – С. 200, 221–223; «Мы знаем действительно знаменитого литургиста, нашего учителя А. А. Дмитриевского...» (Письма киевлян к А. А. Дмитриевскому) / вступ. ст., публ. и прим. Н. Ю. Суховой // Вестник Екатеринбургской духовной семинарии. – 2014. – Вып. 1 (7). – С. 225, 234; «Мы приобщили бы ваши воспоминания к нашим и постарались бы их сохранить для истории прошлого Киева и Киевской Академии...» (Письма Петра Павловича Кудрявцева к Алексею Афанасьевичу Дмитриевскому (1924–1929 гг.) / вступ. ст., публ. и прим. Н. Ю. Суховой // Там само. – Вып. 2 (8). – С. 397, 412, 415, 417; «Союзом боязни связуем...» (письма протоиерея Василия Прилуцкого у Алексею Афанасьевичу Дмитриевскому (1908–1927 гг.)) / вступ. ст., публ. и прим. Н. Ю. Суховой // Там само. – 2015. – Вып. 1 (9). – С. 113–148; «“Род ученых” не погибнет на свете» (переписка из двух столиц профессора Н. Н. Глубоковского и епископа Василия (Богдашевского) 1917–1921 гг.) / вступ. ст., публ. и прим. Т. А. Богдановой и А. К. Клементьева // Там само. – 2015. – Вып. 3 (11). – С. 142, 144, 148, 158, 161, 163, 169, 170, 182, 184, 187, 188; Учитель и ученик: письма 1897–1914 гг., связующие А. А. Дмитриевского и Н. Н. Пальмова / вступ. ст., публ. и прим. Н. Ю. Суховой // Там само. – Вып. 4 (12). – С. 165, 168, 174, 201, 205, 206, 208–209, 217.

Літ.: Сове Б. И. Русский Гоар и его школа // БТ. – Вып. 4. – М., 1968. – С. 66, 78–82; Він же. Проблема исправления богослужбных книг в России в XIX – XX вв. // Там само. – Вып. 5. – М., 1970. – С. 62, 64; Акишин С. Ю., Терехов М. А. История создания курса «Наука о православном богослужении» профессора А. А. Дмитриевского // Церковь. Богословие. История : материалы Всероссийской научно-богословской конференции (Екатеринбург, 12 февраля 2013 г.). – Екатеринбург, 2014. – С. 17–18.

М. Л. Ткачук, Л. А. Пастушенко

ПРОЗОРОВ Григорій Якович [рос. Прозоров Григорий Яковлевич] (23.01 [04.02].1864–29.06.1942), протоієрей, випускник КДА – священнослужитель РПЦ, богослов, педагог, громадський і політ. діяч.

Нар. у с. Солдатському Нижнедівичького пов. Воронежської губ. (нині – Острогозького р-ну Воронежської обл. РФ) у сім'ї псаломщи-